

Ігор КОЛЯДА. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ НА ТЕМУ: «ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ» (ІСТОРІЯ. ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС. 6 КЛАС)

Тетяна ЧУБУКОВА. ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ (6 кл.)

Ігор КОЛЯДА, доктор історичних наук, професор
(м. Київ)

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ НА ТЕМУ: «ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ» (ІСТОРІЯ. ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС. 6 КЛАС)

Тема уроку: Велике переселення народів.

Мета уроку:

— ознайомити учнів з походженням, територією розселення, суспільним устроєм, культурою сарматів, готів, гунів; сформуванню уявлення про державне утворення Сарматію, Готську державу, гунський союз та «велике переселення народів»;

— сприяти формуванню умінь роботи з підручником, картою, джерелами, порівнювати племена, аргументовано відповідати на запитання;

— сприяти вихованню поваги до культур та побуту різних народів, інтересу до історичного минулого рідного краю.

Навчально-методичне забезпечення уроку:

1. Коляда І.А., Криlach, С.П. Юренко. Історія України, 7 клас — К.: «Генеза» — 2001.
2. Бандровський О. Г., Власов В. С. Всесвітня історія. Історія України: підручник для 6 класу — К.: «Генеза» — 2014.
3. Пометун О. І., Мороз П. Е., Малієнко Ю. Б. Всесвітня історія. Історія України: підручник для 6 класу — К.: «Освіта», 2014
4. Кагітіна Н. А., Мокрогуз О. П. Всесвітня історія. Історія України. Інтегрований курс. 6 клас «Основа» 2014
5. Україна: історичний атлас 7 клас. — К. — 2002.
6. Коляда І.А., Подобед. Дидактичні матеріали. Історія України. 7 клас. — К. — 1998.
7. Контурна карта з історії України 7 клас.

Тип уроку: комбінований урок.

ХІД УРОКУ

I. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

По темі «Античні міста-держави Північного Причорномор'я».

Фронтальне опитування.

1. Першим грецьким поселенням на південній Україні вважається...

2. Коли було засновано перше поселення на південній Україні?

3. Руїни якого міста розташовані у межах сучасного Севастополя?

4. Вихідцями з якого міста були засновані більшість античних міст?

5. Назва якого міста в перекладі означає «щаслива»?

6. Назвіть столицю Боспорського царства?

7. Назвіть основні галузі господарства античних міст-держав?

8. Коли припинили існування античні міста-держави?

9. Дайте визначення поняття «колонія»?

Робота з картою.

1. Покажіть на карті античні міста-держави на території сучасної України.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ ТА УМІНЬ УЧНІВ

Вступна розповідь.

Пригадайте, які кочові племена проживали на території України (VII — III ст. до н.е.).

Ми вже з вами ознайомились з побутом, культурою, звичаями скіфів. І пам'ятаємо, що в III ст. до н.е. Скіфська держава занепадає.

Однією з причин припинення існування Скіфії стає наступ зі Сходу войовничих сарматів. На зміну сарматам у Північне Причорномор'я приходять готи і гунни. Що ж це за народи? На це запитання ми знайдемо відповідь на сьогоднішньому уроці, ознайомившись із заняттями, суспільним устроєм, культурою цих племен.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Сармати:

а) розселення та заняття:

Пояснення.

У III ст. до н.е. в землі Північного Причорномор'я поволзько-приуральських степів прийшли сармати. Вже у II — I ст. до н.е. вони повністю займали степи між Доном і Дніпром, а іноді доходили аж до Південного Бугу і Дунаю.

Жоден народ у давнину не займав такої величезної території. Назву «сармати» виводять від іранського слова — «саоромат», що означає оперезаний мечем. За легендою, записаною Геродотом, сармати походили від шлюбів скіфів з амазонками — безстрашними жінками-воїнами. Сарматські жінки вміли їздити верхи, не гірше за чоловіків володіли зброєю й разом з ними ходили в походи.

Робота з картою.

Вчитель показує на карті територію розселення сарматів, а учні слідкують по атласу.

Запитання.

Який спосіб життя вели сармати? Ми зможемо дізнатись з праці античного географа Страбона.

Робота з підручником. (Зокрема з джерелом.)

Учням пропонується прочитати в підручнику про господарське життя сарматів і охарактеризувати основні типи їх занять.

Образна розповідь.

Крім кочового скотарства, одним з головних занять сарматів стає війна. Сармати відзначались сміливістю і войовничістю, вели постійні війни. Римський історик Тацит писав, що «коли вони з'являються кінними загонами, ніякий інший стрій їм не може чинити опір». Сармати налагодили масове виробництво залізних наконечних стріл, які сучасники називали «синюватими від зміїної отрути». Майстерно володіли луком, мечем, використовували дротики, аркан. Захисний обладунок складали гнучкі панцири, запозичені у римлян кольчуги й шоломи. Важко озброєні кіннотники заковували у броню коней. Уперше в історії військового мистецтва сармати запровадили атаку важко озброєних кіннотників, які обома руками тримали перед собою довгі списи. Цей спосіб пізніше взяли на озброєння європейські лицарі. Сармати володіли також прийомами ведення бою на конях довгими прямими мечами.

б) суспільний устрій:

Робота з підручником. (Самостійне читання.)

Учням пропонується прочитати матеріал підручника про суспільний устрій сарматів.

Репродуктивна бесіда.

1. Який устрій зберігало сарматське суспільство?
2. Коли у сарматів утворюються великі союзи племен?
3. Які племена знищили державне утворення Сарматію і коли?

в) культура, звичаї, вірування:

Робота з підручником. (Самостійне читання.)

Учням пропонується прочитати матеріал підручника про культуру, звичаї, вірування сарматів.

Запитання для аналітичної бесіди.

1. Який предмет і чому уособлював бога війни?
2. Який спосіб поховання переважав у сарматів?
3. Поясніть слово «політеїзм».

Робота над формуванням історичних понять.

Учитель пропонує записати у словник визначення понять:

«поліхромний» — багатобарвний;

«тризна» — завершальна частина поминального обряду.

2. Готська держава.

Розповідь (супроводжується демонстрацією карти).

У III ст. н.е. внаслідок натиску германських племен готів, які мешкали на території Скандинавії, місцеве населення сарматів було витіснено з Північного Причорномор'я за Дон. Готи захопили і зруйнували грецькі міста-держави — Ольвію, Тіру, підкорили населення Криму.

Самостійна робота з контурною картою.

Позначити на контурних картах напрямки походів готів.

Робота з підручником.

Учням пропонується самостійно прочитати матеріал підручника про господарське життя та суспільний устрій готів.

Репродуктивна бесіда.

1. Назвіть основні заняття готів.
2. Коли утворюється Готська держава?
3. За правління якого конунга Готська держава досягла найбільшої могутності?
4. Коли готи прийняли християнство?

Самостійна робота за контурною картою.

Позначити територію Готської держави.

3. Велике переселення народів.

Пояснення.

У IV ст. н.е. довгий час не припиняється рух різних народів з Азії на територію Європи. Першими з Азії прийшли тюрко-монгольські кочові племена гунів, які поклали початок падінню держави готів у 370 р., що ознаменувало період історії, під назвою «велике переселення народів» (IV—VII ст. н.е.).

Образна розповідь.

Нові завойовники були надзвичайно жорстокими. Тому західні готи (вестготи) відступили під захист Римської імперії і в 418 р. на території сучасної Іспанії та Південної Франції вестготи утворили королівство, яке проіснувало до 711—718 рр.

Частина східних готів (остготів) осіла в Криму, усі інші на чолі Теодоріха утворили королівство зі столицею у м. Равенні, яке існувало до з 493 р. до 60-х рр. VI ст.

Колективне робота за завданнями.

З метою підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу учням пропонується учням пропонується робота з опрацюванням схеми «Готська держава після великого переселення народів».

5. Гуни. Аттіла.

Самостійне читання.

Учням пропонується самостійно прочитати матеріал підручника про нашестя гунів та часи правління вождя Аттіли.

Запитання для евристичної бесіди.

1. Чому гунів європейські хроністи називають карою «карою божою»?
2. Яка держава розгромила військово-племінний союз гунів?
3. Складіть історичний портрет вождя гунів Аттіли.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ Й ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ.

Учням пропонується розгадати кросворд.

Кросворд:

```

    1 в е 2 с т г о т и
      к
      о
      т
    4 т р и з н а
      р
      с а р м а т и
      т
    7 х р и с т и я н с т в о
      о
      і
      л
      а
    3 г у н и
      о
      т
  
```

Запитання:

1. Західні готи.
2. Основне заняття сарматів.
3. Народ, який знищив готів (горизонталь); плем'я, що створило державу (вертикаль).
4. Завершальна частина поховального обряду у сарматів.

5. Назва якого народу означає «оперезані мечем».
6. Вождь за якого гунів досягли найбільшої могутності.
7. У IV ст. н.е. готи прийняли...

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ.

Узагальнююча розповідь

Отже, на сьогоднішньому уроці ми з вами ознайомились з кочовими племенами, зокрема сарматами, готами, гунами, що прийшли на територію України і справили помітний вплив на становлення й розвиток праслов'ян і слов'ян, їхню матеріальну та духовну культуру. Учителю узагальнює відповіді учнів, аналізує та оцінює їхню діяльність.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати текст підручника.

2. Робота з атласом:

- а) визначити на карті кордони раннього державного утворення Сарматія;
- б) кордони Готської держави;
- в) напрямки походів гунів.

3. Заповнити порівняльну таблицю.

План характеристики	Сармати	Готи
Розселення		
Основні заняття		
Суспільний устрій		
Історична доля		

